

გადაუჭრელი პრობლემები სამართაშორისო ურთიერთობებში კოვიდ-19-მდე და კოვიდის პირობებშიც (გადაუჭრელი პრობლემა ჩრდილო-აღმოსავლეთ აზიის ქვეყნებში-„დოქდო“ და აშშ-ს პოზიცია)

ნანა ციხისთავი

ისტორიის დოქტორი,

ახალი უმაღლესი სასწავლებლის ასოცირებული პროფესორი

თამარ კოპალეიშვილი

ახალი უმაღლესი სასწავლებლის აფილირებული ასისტენტი

აბსტრაქტი

დოქდოს პრობლემა დიდი ხანია აწუხებს ორივე კორეას და პრობლემის მოგვარებას მოლაპარაკებების, მრგვალი მაგიდის ან სამეცნიერო კონფერენციების საშუალებით ცდილობს.

დოქდოს საკითხთან დაკავშირებით სამხრეთ და ჩრდილოეთ კორეის ერთმნიშვნელოვანი პოზიციის მიუხედავად, რეგიონში არსებობს დიდი სახელმწიფოები, რომლებსაც აქვთ საკუთარი ინტერესები (რადგან დოქდოს პრობლემა სცილდება კორეა-იაპონიის ურთიერთობებს), როგორცაა ჩინეთი, იაპონია, რუსეთი და შეერთებული შტატები, რომელთა შორისაც უნდა გაიმართოს მოლაპარაკებები.

ამ საკითხის გადაჭრის შემდეგი შესაძლო ნაბიჯი, ალბათ, ორი კორეის გაერთიანება უნდა იყოს, რაც ასევე დიდი ხნის განმავლობაში იყო დღის წესრიგში სამხრეთ კორეის აკადემიურ წრეებში.

დოქდოს პრობლემის მოგვარება, რა თქმა უნდა, ძალიან საგრძნობია, მაგრამ ჩრდილოეთ და სამხრეთ კორეის დაახლოების ტენდენციები და აშშ-ს როლი ამ დაახლოებაში გარკვეულ იმედს იძლევა, რომ საკითხი კორეის სასარგებლოდ მოგვარდება მომავალში.

ამასთან, რაც, ალბათ, უფრო მალე მოხდება, ესაა ორი კორეის გაერთიანება, და არა დოქდოს კუნძულების ოფიციალური გადაცემა კორეისათვის, რაც კვლავ საკამათო თემაა. ამასთან, ჩრდილო-აღმოსავლეთ აზიის ფონდის მიერ ორგანიზებულ 2018 წლის კონფერენციაზე მკვლევრებმა აღნიშნეს, რომ საკითხი – დოქდოს პრობლემა – უნდა გადაწყდეს მოლაპარაკებების გზით, ოთხ ქვეყანას – იაპონიას, ჩინეთს, რუსეთსა და შეერთებულ შტატებს შორის.

დოქდოს პრობლემა სცილდება ტერიტორიულ პრობლემას ორივე კორეის სახელმწიფოს თვალსაზრისით და ეს უკავშირდება კორეული იდენტურობის დაცვის საკითხს, რაც კორეელების ეროვნული ერთიანობის საფუძველია. ამასთან, ეს საკითხი სულ უფრო ამძიმებს ურთიერთობებს ჩრდილო-აღმოსავლეთ აზიის ქვეყნებსა და მსოფლიოს ზესახელმწიფოებს შორის. შეერთებული შტატები გამოსავალს ხედავს გონივრულ კომპრომისში.

საკვანძო სიტყვები: დოქდო; კორეა; გაერთიანება; მოლაპარაკებები.

თანამედროვე სამყაროში ოფიციალურად ორი კორეა არსებობს, ჩრდილოეთი – კომუნისტური და სამხრეთი – კაპიტალისტური. მიუხედავად იმისა, რომ კორეის ისტორია ათასწლეულებს ითვლის არასდროს ყოფილა ისეთი პრეცედენტი, რომ ქვეყნის ჩრდილოეთი და სამხრეთი ნაწილები ერთმანეთისგან გათიშული ყოფილიყო. სწორედ იდეოლოგიურმა განსხვავებებმა და სხვა დამატებითმა ფაქტორებმა იქონია გავლენა იმაზე, რომ ერთი ქვეყნის ორი მხარე განსხვავებულად განვითარდა, მათ შორის დიპლომატიური, საინფორმაციო თუ სამხედრო ომი დღემდე მიმდინარეობს, ხოლო სხვადასხვაგვარი მასშტაბის სასაზღვრო შეტაკებები ჩვეულებრივ მოვლენად აღიქმება. ექსპერტების შეფასებით, დღემდე ჩანს კორეის სამხრეთ ნაწილში მცხოვრები ადამიანების პატრიოტიზმი, ქვეყნის სიყვარული და მისდამი რწმენა. შესაძლოა სწორედ ამ თვისებებმა იქონია ის, რომ დღეს კორეის სამხრეთი ნაწილი საზოგადოებრივი სფეროს ყველა დარგში მონიწივე პოზიციებზეა, ვიდრე ჩრდილოეთი.

სამხრეთ კორეა 2010 წლის მონაცემებით, მსოფლიო ქვეყნების დემოკრატიის ინდექსის მიხედვით, სრული დემოკრატიის მქონე ქვეყანათა რიცხვში მოხვდა და ის უსწრებს ისეთ ქვეყნებს, როგორცაა იაპონია, საფრანგეთი, იტალია. მეცნიერები შენიშნავენ იმას, რომ რამდენიმე ათეულ წელში სამხრეთ კორეამ, როგორც ერთ-ერთმა უღარიბესმა ქვეყანამ ასეთ წარმატებას, არა მხოლოდ ეკონომიკური არამედ დემოკრატიის განვითარების თვალსაზრისითაც მიაღწია. გამონკვევების კუთხით ყველაზე დიდია ტერიტორიული მთლიანობისა (კორეის გაყოფილი სახელმწიფო) და იდენტობის დაცვის პრობლემა აღმოსავლეთ აზიაში. ქვეყნის სამომავლო პერსპექტივებიც სწორედ ამ გამონკვევების პასუხებზეა დამოკიდებული, რაც სამხრეთ კორეის არა მხოლოდ ხელისუფლების ინტერესებშია, არამედ მთელი მოსახლეობის.

ყველაფერი 1905 წელს დაიწყო, როდესაც იაპონიამ რუსეთთან ომი მოიგო, მან გადაწყვიტა კორეის დაპყრობა. იაპონიის ინტერესს, ექსპერტების ანალიზით, სამხრეთ კორეა წარმოადგენდა, რადგან ის ბუნებრივი თუ სხვა პირობების გამო მეტად უფრო ხელსაყრელი ტერიტორიაა, ვიდრე ჩრდილოეთი.

იაპონიამ კორეა 1910 წელს უკვე მთლიანად დაიპყრო. როგორც წარსულში განვითარებული მოვლენები გვიჩვენებს, დაპყრობილი კორეის სამხრეთი ნაწილი გამუდმებით აჯანყებებითა და პარტიზანული ბრძოლებით გამოირჩეოდა, რასაც ვერ იტყოდნენ ჩრდილოეთით მდებარე რეგიონებზე. ექსპერტების შეფასებით, დღემდე ჩანს კორეის სამხრეთ ნაწილში მცხოვრები ადამიანების პატრიოტიზმი, ქვეყნის სიყვარული და მისდამი რწმენა. შესაძლოა სწორედ ამ თვისებებმა იქონია ის, რომ დღეს კორეის სამხრეთი ნაწილი საზოგადოებრივი სფეროს ყველა დარგში მონიწივე პოზიციებზეა, ვიდრე ჩრდილოეთი.

ჩრდილოეთ კორეაში მცხოვრები მოქალაქეების არსებულ პოლიტიკურ კულტურას ისიც დაემატა, რომ 1945 წელს, როდესაც იაპონიამ მეორე მსოფლიო ომში კაპიტულაცია გამოაცხადა, კორეის ჩრდილოეთ ნაწილი სრულად დაიკავა საბჭოთა არმიამ. ამერიკამ, ბრიტანეთმა და ჩინეთმა სტალინის ამგვარი ქმედების საპასუხოდ ძალიან მაღე, სამხრეთ კორეის ოკუპაცია მოახდინეს. მოკლე ისტორიული მიმოხილვა სწორედ აქ სრულდება, დასავლეთმა ამ გზით გადაუკეტა 38-ე პარალელზე კომუნისტებს გზა, ჩრდილოეთის შემდეგ სამხრეთისკენაც, რომ არ დაძრულიყვნენ.

მეცნიერები შენიშნავენ იმას, რომ რამდენიმე ათეულ წელში სამხრეთ კორეამ, როგორც ერთ-ერთმა უღარიბესმა ქვეყანამ ასეთ წარმატებას, არა მხოლოდ ეკონომიკური არამედ დემოკრატიის განვითარების თვალსაზრისითაც მიაღწია.

სამხრეთი კორეა, ოფიციალურად კორეის რესპუბლიკა, უპირობო ლიდერია, როგორც „აზიის ვეფხვების“ ქვეყნებს, ასევე ზოგადად, ე.წ. ახალ ინდუსტრიულ ქვეყნებს შორისაც. კორეა აღმოსავლეთ აზიაში, კორეის ნახევარკუნძულის სამხრეთ ნაწილში მდებარეობს. სახელი კორეა მომ-

დინარეობს კორიოს სამეფოდან. ქვეყანას გააჩნია სახმელეთო ასტრონომიული საზღვარი ჩრდილოეთ კორეასთან (ჩრდილოეთით, გადის 38-ე პარალელზე) და საზღვაო საზღვრები იაპონიასა (აღმოსავლეთით) და ჩინეთთან (დასავლეთით). მეტად საინტერესოა ის ფაქტი, რომ კორეასა და იაპონიას შორის მდებარე იაპონიის ზღვას სამხრეთ კორეაში აღმოსავლეთის ზღვად მოიხსენიებენ. კორეის მხარის განცხადებით სახელი „იაპონიის ზღვა“ მსოფლიო საზოგადოებას თავს იაპონიის იმპერიამ მოახვია. 1910-1945 წლებში კორეაში ადგილი ჰქონდა იაპონიის ინტერვენციას. ამიტომ კორეის მთავრობის პოზიცია ზღვის სახელწოდებასთან დაკავშირებით არ იქნა გათვალისწინებული, როცა 1929 წელს საერთაშორისო ჰიდროგრაფიულმა საზოგადოებამ გამოაქვეყნა პუბლიკაცია „ოკეანებისა და ზღვების საზღვრები“.

თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ სახელწოდება „აღმოსავლეთის ზღვა“ დაახლოებით 2000 წელს ითვლის და ბევრ ძველ რუკაზე გვხვდება. მაგ., მარკო პოლოს მოგზაურობის რუკაზე, ვახუშტი ბატონიშვილის მიერ თარგმნილ მსოფლიოს პოლიტიკურ რუკაზე და სხვ. ამჟამად, ეს საკითხი კვლავ განხილვის საკითხია: 2017 წლის აპრილში მონაკოში, აღნიშნული ორგანიზაციის შტაბ-ბინაში მოენყო შეხვედრა, სადაც მხარეებს 3 წელი მისცეს შესათანხმებლად. აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ ძალიან ბევრ ქვეყანაში გამოცემულ რუკებსა და გლობუსებზე, ასევე; Google Maps-ის, Bing Maps-ის, National Geographic-ის ციფრულ რუკებზე, ორივე სახელწოდებაა დატანილი.

კორეის დღევანდელი საგარეო გამონევა ესაა დოკდოს-ტოკტო (იგივე ლიანკურის კლდეები) კუნძულების გადაუჭრელი საკითხი, რომელიც შეიძლება ითქვას, საუკუნეზე მეტი ხანია, რაც კორეულ საზოგადოებას აწუხებს. დღესაც ეს საკითხი აქტუალურია და კამათის საგანია იაპონიის ზღვის თავდაპირველი სახელწოდების – „აღმოსავლეთის ზღვის“ დაბრუნებასთან ერთად. ორივე კორეის სახელმწიფო (მიუხედავად ერთმანეთისადმი მტრული განწყობისა) – ჩრდილოეთი და სამხრეთი შეთანხმებულია იმაში, რომ დოკდოს კუნძულები ოდითგან კორეის კუთვნილებაა, მხოლოდ 1910 წლის შემდეგ, რაც იაპონიამ დაიპყრო კორეა, იაპონიამ აღნიშნული კუნძულები თავისად გამოაცხადა. და დღესაც მიაჩნია, რომ დოქდოს (ტოკტოს) კუნძულები იაპონიას ეკუთვნის. იაპონურად მას ტაკეშიმას კუნძულებს უწოდებენ.

ომი, რა თქმა უნდა, გამორიცხულია. იაპონია და სამხრეთ კორეა ახლო ეკონომიკური პარტნიორები არიან და დიდად გაუმჯობესდა მათ შორის ურთიერთობების ბოლო წლებში. წელს აღინიშნება დიპლომატიური კავშირის 40 წლის იუბილე და იმედი ჰქონდათ, რომ იაპონიის მიერ კორეის კოლონიზაციის სასტიკი 1910-1945 წლების მოგონებები თანდათან ქრებოდა.

“მე არ მესმის, რატომ აცხადებენ იაპონელები კუნძულებს თავისად ახლა, როდესაც მათ ამდენი ხნის განმავლობაში ჩვენ ვაკონტროლებთ. ეს თითქოს მათ სურთ ისტორიაში დაბრუნდნენ და კორეის ხელახლა კოლონიზაცია მოახდინონ.“ – თქვა პარკ სუნგ-სოკმა ადგილობრივი მრჩეველი, რომელიც კოლეგებთან ერთად მივიდა იაპონიის საელჩოსთან პროტესტის ნიშნად. ის ერთ – ერთ ჯგუფთან იყო – ისტორიკოსებიდან დაწყებული ყოფილ კომანდოებამდე – რომლებიც იაპონიის საელჩოში მიდიოდნენ, რათა გამოეხატათ თავიანთი რისხვა. „ჩვენ ამას უფრო სერიოზულად ვუყურებთ, ვიდრე ჩრდილოეთ კორეის ბირთვულ საფრთხეს,“-თქვა ერთ-ერთმა პროტესტანტმა-კინგ ჰონგ ქოლმა, - „ჩვენ იგივე ხალხი ვართ, რაც ჩრდილოეთ კორეაში და ჩვენ შეგვიძლია დავარეგულიროთ ურთიერთობები ერთმანეთთან. მაგრამ იაპონია სხვა ქვეყანაა და იგი გვიპყრობდა ჩვენ სხვადასხვა დროს წარსულ დროებაში,“-თქვა მან.

დოქდოზე, ანუ ტაკეშიმაზე, როგორც კუნძულებზე, იაპონიაში ცნობილია დავა მრავალწლიანი და გამღიზიანებელი, რაც არღვევს სამხრეთ კორეასთან უკეთეს ურთიერთობებს. კუნძულები შორეული და დაუსახლებულია და ორ ქვეყანას შორის ნახევარ გზაზე მდებარეობს. მაგრამ ისინი მდიდარ სათევზაო ადგილებზე არიან განთავსებული და ამ რეგიონში ასევე ბევრს

ლაპარაკობენ პოტენციური გაზის საბადოებზე. დავა კვლავ გაჩნდა მას შემდეგ, რაც იაპონიის ელჩმა სამხრეთ კორეაში სეულში გამართულ პრესკონფერენციაზე აღადგინა ტოკიოს მხრიდან ისტორიული და სამართლებრივი სარჩელი.

ამის შემდგომ კორეის რისხვამ პიკს მიაღწია, როდესაც იაპონიის შიშანეს პრეფექტურამ მიიღო კანონი, რომელიც 1905 წლიდან დოქდოს კუნძულებზე მისი ოფიციალური მფლობელობის 100 წლის იუბილეს იხსენიებს. იმავე წელს იაპონიამ დაიწყო თავისი კოლონიური მმართველობის კონსოლიდაცია კორეის ნახევარკუნძულზე. სამხრეთ კორეის მთავრობა ამბობს, რომ იაპონიის ეს ნაბიჯები სერიოზულ ზიანს აყენებს ორ ქვეყანას შორის მეგობრულ ურთიერთობებს.

„ეს არ არის მხოლოდ ტერიტორიული საკითხი, მაგრამ არის მხოლოდ ჩვენი ეროვნული განთავისუფლების ისტორიის უარყოფა, ისევე როგორც იაპონიის წარსული აგრესიის გამართლება“, – თქვა ეროვნული უშიშროების საბჭოს თავჯდომარემ ჩუნგ დონგმა. სამხრეთ კორეა აცხადებს, რომ ის მიიღებს ზომებს მისი კონტროლის გასაძლიერებლად კუნძულებზე, რომლებიც ამჟამად დაკავებულია საზღვაო პოლიციის რაზმით.

ასევე დიდი მცდელობებია უკეთესი რეგიონული თანამშრომლობისა და ურთიერთგაგების განვითარებისათვის. სამხრეთ კორეა აცხადებს, რომ სურს გააგრძელოს მეგობრული კავშირების განვითარება. „ურთიერთობები ამ რეგიონში ძალიან მყიფეა და ისტორიული დავები ყველაზე რთული გამოწვევაა, რომელსაც ჩვენ ვხვდებით“, – ამბობს რაი იუნგ-ჰო ჩრდილო-აღმოსავლეთ აზიის თანამშრომლობის საპრეზიდენტო კომიტეტის შეხვედრის შესახებ. იგი გულისხმობდა არა მხოლოდ იაპონიასთან ურთიერთობებს, არამედ ჩინეთთან ემოციურ, ისტორიულ დაპირისპირებას, რაც ასევე კორეის სუვერენიტეტისკენ იმლება.

რეგიონის მთავრობები ბევრს ლაპარაკობენ ეკონომიკური ინტეგრაციისა და თანამშრომლობის საჭიროებაზე. მაგრამ წარსულის ძველი დაპირისპირებები დღევანდლობას სულ უფრო მეტად აფერხებს. სამეზობლოში მდებარე გიგანტები, ჩინეთი და იაპონია, ერთმანეთს ისევე ძველი შეფასებებით უდგებიან, ძირითადი პრობლემა კი ხალხის განსახლებაა. ამ კუთხით სამხრეთ კორეის პრობლემა შუაგულში მათთვის არასასიამოვნოდ არის წამოჭრილი (Scanlon, 2005).

დოქდო-ს საკითხი შეადგენდა აკადემიური გამოძიების პოპულარულ არეალს, როგორც კორეაში, ასევე იაპონიაში, მაგრამ რამდენიმე კვლევამ გააფართოვა მათი კვლევის პარამეტრი კითხვაზე, თუ ვინ არის ამ კუნძულის კანონიერი მფლობელი. როგორც არ უნდა იყოს კანონიერი პრეტენზიები დოქდოსთან მიმართებაში, დოქდოს საკითხი გაფართოვდა, რომ იგი წარმოადგენს მნიშვნელოვან პოლიტიკურ აქცენტს ორივე ქვეყნის საშინაო საქმეებში და რჩება ყოველმომცველ და გამაღიზიანებელ თემად კორეა-იაპონიის ურთიერთობებში. ამ რთული საკითხის სრული გაგება შეუძლებელია მხოლოდ სამართლებრივი და ისტორიული არგუმენტების საშუალებით. დოქდოს აკადემიური გაშუქებისას არსებული წინააღმდეგობების გადალახვის მიზნით, გარკვეული მეცნიერები ცდილობენ დაადგინონ დინამიკა, რომლითაც ექსტრალეგალურმა და ექსტრასისტორიულმა ფაქტორებმა მოახდინეს ურთიერთქმედება და გაართულეს ეს სადავო საკითხი (Kozisek David, Them and Us: Constructing South Korean National Identity through the Liancourt Rocks Dispute, 2016:1-18).

მაგრამ მიუხედავად ბევრი მცდელობისა და ამ საკითხის მრავალ სხვადასხვა ფორმატში წამოჭრა-განხილვისა, დღესაც არაა მიღწეული შეთანხმება. მით უმეტეს, რომ სამხრეთ კორეის გარშემო არსებული ქვეყნების დაჯგუფება, სრულიად არაა დაინტერესებული ამ პრობლემის სამხრეთ კორეის სასარგებლოდ გადაჭრის. პირიქით, დოქდოს საკითხი ყველა ამ ყვეყნისათვის ინტერესის სფეროს წარმოადგენს და ცდილობენ საკუთარი სარგებლის მიგნებას. ეს ქვეყნებია: იაპონია, ჩინეთი, რუსეთი და ჩრდილოეთ კორეა, თუმცა ჩრდილოეთ კორეისთვისაც დოქდოს საკითხი ძალ-

ზედ მნიშვნელოვანია, რომ იგი გადაიჭრას კორეის სასარგებლოდ (რა თქმა უნდა, ჩრდილოეთ კორეის ეგიდით და მისი გავლენით).

ერთადერთი ქვეყანა, ვინც სამხრეთ კორეას ამ კუთხით მხარს დაუჭერს, ესაა ამერიკის შეერთებული შტატები. ჩვენც სწორედ ამიტომ ავირჩიეთ ეს საკითხი საკვლევად, თუ როგორია აშშ-ს პოზიცია დოქდოს პრობლემასთან მიმართებაში. 2018 წელს, ივლისში გაიმართა აღმოსავლეთ აზიის ქვეყნების ისტორიის ფონდისა და ევროკლიოს ორგანიზაციის მიერ ორგანიზებული კონფერენცია „ისტორიის სწავლება საზღვრების მიღმა მსოფლიოს გარშემო“, ერთ-ერთი საკითხი და დებატები დოქდოს პრობლემას მიეძღვნა. ისტორიკოსმა და ზემოთ აღნიშნული ფონდის წარმომადგენელმა, სამხრეთ კორეელმა ნამ სანგ გუმ აღნიშნულ კონფერენციაზე წარმოდგენილ მოხსენებაში „იაპონიის შეხედულებები ისტორიის პრობლემებზე“ ხაზი გაუსვა გამოკითხვას, რომელიც ჩატარდა 2018 წლის 18 ივნისს ორივე ქვეყანაში საკითხზე-რატომ გაქვთ ცუდი წარმოდგენა იაპონიაზე (სამხრეთ კორეელებისათვის) და სამხრეთ კორეაზე (იაპონელებისათვის). სამხრეთ კორეის გამოკითხულთა 65.3%-მა აღნიშნა თავისი უარყოფითი დამოკიდებულება იაპონიასთან დაკავშირებით დოქდოს ტერიტორიული კონფლიქტის გამო. ხოლო იაპონელების 27.6%-მა იგივე გაიმეორა კორეელებთან მიმართებაში (Polina Campbell Teaching the Borderless History around the World, 2016:19-22).

აღნიშნულ კონფერენციაზე თითქმის ყველა მონაწილე სამხრეთ კორეის მხრიდან პირდაპირ თუ ირიბად შეეხო დოქდოს პრობლემას. საბოლოოდ, დასკვნის სახით გამოიკვეთა, რომ მიუხედავად სამხრეთ და ჩრდილოეთ კორეის ერთმნიშვნელოვანი პოზიციისა დოქდოს საკითხთან დაკავშირებით, არსებობენ დიდი სახელმწიფოები თავიანთი ინტერესებით რეგიონში (რადგან დოქდოს პრობლემა სცილდება კორეა-იაპონიის ურთიერთობებს), როგორებიცაა: ჩინეთი, იაპონია, რუსეთი და აშშ, რომელთა შორისაც უნდა გაიმართოს მოლაპარაკება აღნიშნულ საკითხზე. ამ საკითხის შესაძლო გადაწყვეტის შემდგომი ეტაპი ალბათ უნდა იყოს ორი კორეის გაერთიანება, რაც ასევე დღის წესრიგში დგას უკვე დიდი ხანია სამხრეთ კორეის აკადემიურ წრეებში. ჩრდილოეთ და სამხრეთ კორეის გაერთიანება – ამ სცენარს პეკინში სიფრთხილით ეკიდებიან, რადგან არსებობს უდიდესი შანსი, რომ გაერთიანებული კორეა ამერიკულ პოლუსზე აღმოჩნდება. და თუ ჩრდილოეთ კორეისთვის ბირთვული სტატუსის ჩამორთმევა ორი ქვეყნის გაერთიანების მიზეზი გახდა, სამხრეთი ჩაყლაპავს ჩრდილოეთს და არა პირიქით.

აშშ რეგიონში ძლიერ სატელიტს მიღებს, ჩინეთის გეოპოლიტიკური მდგომარეობა კი გაუარესდება. ახლა ჩინეთისთვის მნიშვნელოვანია, რომ პროცესებს არ ჩამორჩეს და ჩრდილოეთ კორეა შეინარჩუნოს, როგორც ძლიერი ანტიამერიკული სახელმწიფო. ჩრდილოეთ და სამხრეთ კორეას შორის ურთიერთობის დარეგულირება სულაც არ აძლევს ხელს იაპონიას, რომლის მთავრობას არ სურს მიიღოს სამყაროსთან ინტეგრირებული, ძლიერი და ჩინეთის მოკავშირე ჩრდილოეთ კორეა. იაპონიის და ჩინეთის ურთიერთობები, რბილად რომ ვთქვათ, სახარბიელო არ არის და ყველა გეოპოლიტიკური სცენარი, რომელიც რეგიონში ჩინეთს გააძლიერებს, იაპონიას დაასუსტებს. ამ შემთხვევაში, იაპონური მხარე იძულებული იქნება, კიდევ უფრო მეტად გახდეს დამოკიდებული ამერიკაზე.

რუსეთისთვის ჩრდილოეთ კორეის პრობლემის გადაჭრა მნიშვნელოვანია, რადგან ის რეგიონში კარგ საფაქრო პარტნიორსა და ჩინეთთან ურთიერთობის დამბალანსებელს შეიძენს. რუსეთის მთავრობა შორეულ აღმოსავლეთში ჩრდილოეთ კორეასთან დამაკავშირებელი საავტომობილო ხიდის აშენებას გეგმავს, რომელზეც დიდი ოდენობის ტვირთის გადატანა იქნება შესაძლებელი. ახლა ჩრდილოეთ კორეიდან რუსეთში (ან პირიქით) სახმელეთო გზით ტვირთის გადატანა მხოლოდ ჩინეთის გავლითაა შესაძლებელი, თანაც ამ ტვირთმა 23 გამშვები პუნქტი უნდა გაიაროს, რაც აძვირებს და ართულებს პროცესს.

მეორე მხრივ, ჩრდილოეთ და სამხრეთ კორეის გაერთიანება ხელს არ აძლევს არც რუსეთს, რადგან პროამერიკული კორეის არსებობა მათაც საფრთხეს უქმნის. სცენარის ნებისმიერი განვითარება, გარკვეულწილად, ხელს აძლევს სამხრეთ კორეას. ის ან განიარაღებულ მშვიდობიან მეზობელს მიიღებს, ან თავის გავლენაში მოაქცევს ჩრდილოეთ კორეას და კიდევ უფრო გაიმყარებს პარტნიორულ ურთიერთობას აშშ-სთან. მეორე მხრივ, გაერთიანების შემთხვევაში დამძიმდება მისი ეკონომიკური მდგომარეობა.

ამ ფონზე დოკდოს პრობლემის მოგვარება, რა თქმა უნდა ძალიან სათუთაა, თუმცა ბოლოდროინდელი ჩრდილოეთ და სამხრეთ კორეის დაახლოების ტენდენციები და ამ დაახლოებაში აშშ-ს როლი გარკვეულ იმედს იძლევა, რომ სამომავლოდ ეს საკითხი გადაიჭრება კორეის სასარგებლოდ. მაგრამ რა უფრო ადრე მოხდება, ორი კორეის გაერთიანება, თუ დოკდოს კუნძულების ოფიციალური მიკუთვნება კორეისათვის, ეს კიდევ საკამათო თემაა. თუმცა ზემოთ აღნიშნულ კონფერენციაზე-ჩრდილო-აღმოსავლეთ აზიის ფონდის მიერ ორგანიზებული 2018 წელს – მკვლევარების მიერ აღინიშნა, რომ აღნიშნული საკითხი-დოკდოს პრობლემა – უნდა მოგვარდეს მოლაპარაკებების გზით 4 სახელმწიფოს შორის-იაპონიას, ჩინეთს, რუსეთსა და აშშ-ს შორის.

საინტერესოა, როგორ ჩამოყალიბდა აშშ-ს პოზიცია დოკდოს პრობლემაზე. პირველი, ტერიტორიული დავა დოქდო/ტაკეშიმასთან დაკავშირებით ძირითადად წარმოიშვა აშშ-ს არათანმიმდევრული პოლიტიკის გამო, დოქდო / ტაკეშიმას მიმართ 1945 წლიდან 1952 წლამდე. შეერთებულმა შტატებმა თავდაპირველად შეიმუშავა კუნძულის კორეისათვის დაბრუნების პოლიტიკა, რადგან ის კორეის იმ ნაწილს წარმოადგენდა, რომელიც იაპონიამ 1905 წელს არალეგალური საშუალებების გამოყენებით შეიძინა და, როგორც ასეთი, საჭირო იყო მისი კანონიერი მფლობელისთვის (კორეა) დაბრუნება კაიროსა და პოტსდამის დეკლარაციების მიხედვით. პოტსდამის დეკლარაციით გათვალისწინებული ჩაბარების პირობების მიღებისას, იაპონია შეთანხმდა, რომ დაუბრუნოს ის ტერიტორია, რომელიც მას ჰქონდა დაკავებული. გარდა ამისა, აშშ-ს სახელმწიფო დეპარტამენტის მიერ 1947 წლიდან 1949 წლის ნოემბრამდე მომზადებული იაპონიასთან სამშვიდობო ხელშეკრულების რამდენიმე სხვადასხვა პროექტი ასევე ითვალისწინებდა დოქდოს დაბრუნებას კორეაში.

ცივი ომის გამწვავების ფონზე, იაპონიის მიმართ საოკუპაციო პოლიტიკამ განიცადა მნიშვნელოვანი ცვლილება 1948 წლის შემდეგ. აშშ-ს არ სურდა იაპონიის მიმართ სადამსჯელო პოლიტიკის განხორციელება. პირიქით, მას სურდა დაეხმარებოდა იაპონიას ეკონომიკის აღდგენასა და რეკონსტრუქციაში.

იმავედროულად, შეერთებულმა შტატებმა დაიწყო თავისი შეხედულებისამებრ გადაეხედა საკუთარ პოზიციას დოქდოს სამხრეთ კორეისათვის დაბრუნების საკითხს იმის გათვალისწინებით, რომ უსაფრთხოების მდგომარეობა კორეის ნახევარკუნძულზე მნიშვნელოვნად გაუარესდა ჩინეთში 1949 წელს კომუნისტური რეჟიმის გამარჯვების შემდეგ და ასევე ნახევარკუნძულის სტრატეგიული მდებარეობის გათვალისწინების გამო.

სან-ფრანცისკოს 1951 წლის 8 სექტემბრის სამშვიდობო ხელშეკრულებაში არ იყო მითითებული დოქდო/ტაკეშიმა. იაპონიამ განმარტა, რომ ეს არ ნიშნავს იმას, რომ სამშვიდობო ხელშეკრულებამ აღიარა იაპონიის პრეტენზია, რადგან ეს არ ითვალისწინებს დოქდოს დაბრუნებას კორეაში. თავის მხრივ, სამხრეთ კორეამ ხაზგასმით აღნიშნა, რომ მიუხედავად იმისა, რომ მე-2 (ა) მუხლი არაა აღნიშნული დოქდოს სამი დიდი კუნძული, რომლებიც უნდა დაბრუნებულიყო კორეაში, იგი აშკარად არ გამორიცხავს დოქდოს კორეის მცირე ოფშორული კუნძულებიდან.

ყოველ შემთხვევაში, შეერთებულმა შტატებმა გადანყვიტა ნეიტრალური პოზიცია მო-

ეპოვებინა დოქლო/ტაკეშიმას საკითხზე, იმის გათვალისწინებით, რომ აშშ – იაპონიის უსაფრთხოების ხელშეკრულებას არ შეეძლო დოკდოს პრობლემის მოგვარება. მიუხედავად იმისა, რომ აშშ იაპონიას ურჩევდა სამხრეთ კორეასთან შეთანხმებული დოქდოს/ტაკეშიმას შესახებ ორმხრივი მოლაპარაკებების გზით, მაშინაც შეერთებულმა შტატებმა შეინარჩუნა ნეიტრალური პოზიცია დოკდოს საკითხთან დაკავშირებით (International Journal of Korean Studies • Vol. XIII, No. 2, 2009).

სამხრეთ კორეა და იაპონია ბუნებრივი სტრატეგიული მოკავშირეები არიან, როდესაც საქმე ეხმინება ტერიტორიული პრეტენზიების დაცვას ჩინეთის ამბიციების წინააღმდეგ. ჩინეთის პრეტენზია აქვს იაპონიის სენაკაკის კუნძულების (ტერიტორიული დავა სენაკაკის კუნძულების საკუთრებაში (დიაოუ). იაპონიის ჩინეთის კუნძულები) და კორეის გარკვეული რიფების შესახებ. ხოლო ჩინეთი მზადყოფნას გამოთქვამს, გამოიყენოს ეკონომიკური ჯარიმები შემდგომი პოლიტიკური მიზნებისათვის, რაც საფრთხეს უქმნის კორეასა და იაპონიას.

დოქლო/ტაკეშიმას სუვერენიტეტის საკითხის გადანყვეტა გაამყარებს სიტუაციას გადამწყვეტი სასაზღვრო შეთანხმებებისა და კორეასა და იაპონიას შორის შესაძლო თანამშრომლობისთვის, ამ სფეროში არსებული რესურსების სამომავლო მოძიებასთან დაკავშირებით. იაპონიამ უნდა წამოიწყოს ეს ინიციატივა, რადგან მისი პრეტენზიები დოქდოს საკითხთან დაკავშირებით ნაკლებად სავარაუდოა. ეს სამომავლო ე.წ. გარიგება მოითხოვს, რომ იაპონელმა ლიდერებმა მოისურვონ კომპრომისზე წასვლა, რათა მიაღწიონ შეთანხმებას კორეასთან. გარდა ამისა, კორეის ლიდერები უნდა შეეცადონ შეაფასონ საკუთარი ნაციონალისტური რიტორიკა და აღიარონ ორი ქვეყნის მეგობრული ურთიერთდამოკიდებულება. შეიძლება თუ არა იაპონიის და კორეის პოლიტიკურმა ლიდერებმა შეასრულონ ეს ამოცანა და მიაღწიონ შეთანხმებას, რომელიც აუცილებელია დოქლო/ტაკეშიმას საკითხის გადასაჭრელად?! მაგრამ ისიც გასათვალისწინებელია, რომ აზიაში არსებული ასეთი სახის დავა მრავალრიცხოვანია და რთული და არ აქვთ მარტივი გამოსავალი. ნაციონალიზმისა და ისტორიული ნიაღვრების კონტექსტში, ეს ტერიტორიული დავები კონფლიქტის საშიშ შესაძლებლობებს ქმნის. ამრიგად, შეიძლება დრო დადგა იყოს დისკუსია იმის თაობაზე, არის თუ არა ფორმულირებული გარკვეული პრინციპები ამ საკითხების მშვიდობიანი გადამწყვეტისთვის მიუხედავად იმისა, რომ არსებული პოლიტიკური და სამართლებრივი ჩარჩოებით, კომპრომისი სადღაც უნდა დაიწყოს. იაპონიასა და კორეას შორის დავა დოქლო / ტაკეშიმას კუნძულებზე, შერიგების უნიკალური შესაძლებლობაა. მიუხედავად იმისა, რომ ისტორიული კონტექსტით მათი პოზიციები გაყოფილია და დაპირისპირებული, ეს ორი ქვეყანა ეკონომიკურად არის გადახლართული ერთმანეთში და მსგავს პოზიციებზე დაპირისპირებული ჩინეთთან მიმართებაში, რაც ზრდის რეგიონული რეალობის ცვლილებას. ამრიგად, კომპრომისი იაპონია-სამხრეთ კორეას შორის უფრო პროდუქტიული იქნება, რომ მოაგვარდეს ყველა ისტორიული მტრობა კორეასა და იაპონიას შორის. ეს საშუალებას მისცემს ორივე ქვეყანას უკეთესად მართონ თავიანთი მომავალი ურთიერთობები ჩინეთთან და დაივიწყონ წარსული დავები (Kim, 2009).

ამგვარად, სადღესოდ დოქლო-ტაკეშიმას პრობლემა მოგვარებული არ არის ისევე, როგორ ძალიან ბევრი ტერიტორიული პრობლემა სახელმწიფოთა შორის მსოფლიოში. მაგრამ დოკდოს პრობლემა სცილდება ტერიტორიულ პრობლემას ორივე კორეის სახელმწიფოს თვალსაზრისით და იგი კორეელთა იდენტობის დაცვის საკითხს უკავშირდება, რაც ეროვნული ერთიანობის საფუძველია კორეელებისთვის. თუმცა ეს საკითხი სულ უფრო დაბავს ურთიერთობებს ჩრდილო-აღმოსავლეთ აზიის სახელმწიფოებსა და მსოფლიო ზესახელმწიფოებს შორის. გამოსავალს ამერიკის შეერთებული შტატები გონივრულ კომპრომისში ხედავს.



ლიტერატურა:

1. Kim Hong Nack, the U.S. and the Territorial Dispute on Dokdo/Takeshima between Japan and Korea, 1945-1954, West Virginia University ABSTRACT, International Journal of Korean Studies • Vol. XIII, No. 2,2009
2. Kozisek David, Them and Us: Constructing South Korean National Identity through the Liancourt Rocks Dispute, Culture Mandala: Bulletin of the Centre for East-West Cultural and Economic Studies, Vol. 12, No. 1, September-December 2016, pp1-18;
3. Nam Sang Gu (NAHF), Japanese Pavilion-Japan through the Window of Historical Issues, Teaching the Borderless History around the World, 2018, p.22. The HAHF-EUROCLIO Joint Conference on History Education;
4. Scanlon Charles, South Koreans vent fury at Japan, 18 March 2005, BBC News, Seoul;
5. Polina Campbell, Teaching the Borderless History around the World, Culture Mandala: Bulletin of the Centre for East-West Cultural and Economic Studies, Vol. 12, No. 1, September-December 2016, pp19-22